

Thassy Tíra

JEGES KORSZAKOK JÁSZBERÉNYBEN

Nem túlzás azt állítani, hogy Jászberényben minden gyerek egy kiálló hokiütővel a bringáján tanult meg kerékpározni, több-kevesebb sikerrel. Mindenkinél LEHEL hűtő állt a konyhában, és mindenkinek legalább egy emléke fűződik a jégpályához. Nálam valószínűleg a korai gyermekkorban kialakult sportszeretet is a jégpályához és annak hangulatához köthető. A téli sportok sok szempontból különlegesek, a jelen dolgozatban ennek a különlegességnek a menedzselési, fenntartási érdekességeit járom körül, szemléltetni próbálom a közel 40 év kihívásait a két jászberényi jégpálya „életében”, nem elhanyagolva a második vidéki műjégnek, a jeges sportágak fejlődésére gyakorolt hatását.

Jászberény idővonalán a legfontosabb évszámok jeges nézőpontból:

1977-ben átadták a jászberényi jégpályát a Hűtőgépgyár mellett

1990-ben Az OB I Bajnoka a LEHEL

2000-ben bezár a jégpálya

2008-ban megépül az újabb jászberényi jégpálya a Tanítóképző Főiskola területén

2015-ben befedik a jégpályát

2018-ban megszületett Magyarország első olimpiai aranya a Téli Olimpiák történetében.

Az első korszak idején az egész országban egyedülálló berendezéssel átadott jégpálya országos hírverést kapott. Egy hadiiparra épülő gyár, mely később átalakult Hűtőgépgyárrá, majd saját maga alkotta meg a megfelelő hűtőberendezést a Fémnyomó utcai műjéghez.

Sportszervezési szempontból a szabadidősport hangsúlyosabb még, a Hűtőgépgyár dolgozói és családtagjaik bizonyos napokon ingyenesen látogathatják a sportlétesítményeket. Ennek hozadéka olyan hosszú távú sikerek és sportélet meghatározói, ami ma már nehezen teremthető meg Magyarországon. Délelőttönként óvodások és iskolások a jégpályán, hétfévente pedig családok, fiatalok és az elmaradhatatlan jégkorongmeccsek, amire szinte az egész város kíváncsi volt.

Az „aranykorszak” szintén országos hírértéket képviselt, és szintén szorosan kapcsolódott a Hűtőgépgyárhoz. A külföldi játékosok megfelelő fizetésért cserébe új ingereket hoztak a jászberényi hokis életbe. Az azóta is egyedülálló siker talán megismételhetetlen, a jelenlegi Alba Volán korszakban.

A tudatosan lefektetett alapok, a hokis sikerek rengeteg jászberényi és környékbeli fiatal számára mutatták meg az utat, hogy a jégen is nagy sikerek és népszerűség érhető el, amit később, főleg a pálya bezárása után, nagyrészt Budapesti pályákon folytattak.

Az új jégcsarnok – Gémesi Balázs felvétele

Itt egy nagy korszak lezárult, a stagnálás időszaka következett, ennek is megvannak azonban a hosszabb távú sport értékei, új sportágak kerültek be a jászberényi sportéletbe. Több volt hokis például megalapozta az amerikai futball alapjait Jászberényben.

A második jégpályakorszak is gyakran jelent meg az országos médiában, általában politikai és kedvezőtlenebb felhanggal. Az időszak sportos jellemzői, hogy legjobbaink kénytelenek Budapesten készülni, valamint erőteljesen visszatért a politika a sportba. A történelmi körforgás a sportban is nyomon követhető, ismét egyre fontosabbá válik a hazai sport fejlődése a hatalomra törekvők számára, próbálják a labdarúgás mellett a többi látvány-csapatsportot is felvirágoztatni. Mindezt többek között újfajta adózási megoldások törvénybe iktatásával. A sikerek megkérdőjelezhetetlenek, a módszerek már erősen megosztóak.

A szabadidő és versenysport ebben a korszakban kiemelten fontos, új generációkkal megszerettetni a korcsolyázást, visszacsábítani a még hokizni akaró, már felnőtt generációt, felnevelni az utánpótlást, hogy a serdülő-utánpótlás generációban meglévő űr ne nőjön tovább.

A negyedik hír pedig egy olimpiai győzelem. Ez nem szorosan Jászberény történetéhez kapcsolódik, mégis fontosnak éreztem megemlíteni. Egy olyan stratégia, hosszú távú munka eredménye ez, amelyben elvülhetetlen érdemei vannak a vidéki utánpótlás műhelyeknek. Magyarország sportszerető közege szereti az azonnali sikereket, az olimpikonok egy rosszabb futam után magyarázkodnak, bocsánatot kérnek. Véleményem szerint jó azt látni, hogy hisznek még a befektetett órák, évek fontosságában, egy olyan érában, amikor sokan inkább a fiatalokat háttérbe szorítva, a gyors, megvásárolható sportolóknak, sportsikerekben reménykednek.

Győzelmek, jégpálya, a múlt és a közösség ereje

1973-ban társadalmi munkaórák felajánlásával kezdetét vette egy meghatározó korszak Jászberény sportjában. Elkezdődött a jászberényi sportkombinát megépítése. Az ötéves tervben helyet kapott egy tornacsarnok, egy füves labdarúgópálya, két kézilabda- és egy röplabdapálya megépítése is. 40 ezer társadalmi munkaóra felajánlása a munkások részéről, más világ volt az biztos!

Ami ebből az időszakból biztosan átemelendő lenne a mai világba, az a közösség és a közösség ereje.

„A közösségbe tartozás és a sport szeretete külön-külön is fontos szerepet játszanak egy ember életében kortól függetlenül. Ha ez a két dolog egyszerre megélhető egy sportklub keretein belül az igazán nagyszerű együttállás. Aki ezt átélte gyermekként vagy felnőttként annak nem kell bemutatni az érzést, amikor edzésen, meccsen, de a szabadidőben is egységként működik az a pár ember: »A CSAPAT« . Félszavakból és pillantásokból olvasod a másik játékát, de pályán kívül is ugyanígy a másodperc törtrésze alatt látod, ha gond van otthon, a suliban vagy a munkahelyen ... A hely, ami ilyen közösségeket kovácsol, kiemelkedően fontos kell hogy legyen egy település életében. A jászberényi jégpálya ilyen hely volt. Generációk nőttek fel a 10 emeletes tővében és váltak eredményes sportolóvá, sikeres emberré. A meccsek hangulatával és az egésztest körüllengő közösségi szellemmel már számtalan cikk és riport foglalkozott, szavakkal nehezen kifejezhető érzés. A közönségkori és a tömegsport bárkinek lehetőséget biztosított ismerkedni és megfertőződni ezzel a légkörrel. Életen át tartó barátságok, szerelmek szövődtek az öreg fapalánknak támaszkodva, a recsegő hangszórók alatt. A tea, a forralt bor és a radiátorok, amik meggyőződésünk szerint gőzzel működtek, könnyedén ellensúlyozták a nyitott pálya sajátos hangulatát.”

(Egy jászberényi hokis, azóta is hoki rajongó gondolatai)

Egy óriási közösség felajánlása révén készülhetett el az ország első ilyen hűtőberendezésű, 30 méter széles, 60 méter hosszú jégpályája. Gorjanc Ignác, a Hűtőgépgyár vezérigazgatója 1973-ban így nyilatkozott az épülő műjégről: *„Egyébként nem az a meglepő, hogy a gyárunknak műjégpályája lesz – sokkal inkább az a furcsa, hogy eddig még nincs. A hűtőapparátust ugyanis mi készítjük a legkorszerűbb elvek alapján.”*¹

Gorjanc sportszeretete és a sport által támogatott karrierje is említést érdemel a közösségteremtő gondolatok és politikai befolyás kapcsán. 21 évesen tömegsport szervezőként dolgozik a Csepel Vas- és Fémművek-ben, mely akkor kimondottan jó hozadékkal járó politikai állás volt. Később a Csepeli Barátság Sportegyesület főtitkára.²

1 Szolnok Megyei Néplap 1973. november 25. 11. oldal

2 Jászberény története a harmincas évektől az ezredfordulóig 311–336 oldal

A fedett jégcsarnok – Gémesi Balázs felvétele

mérföldkőként tekintenek. Sokan ma is úgy tartják, hogy az évtizedek óta egyhelyben járó magyar hokit éppen a berényi igazolások mozdították el a holtpontról. A vérfrissítés és a versengés új lendületet adott, aminek még majd két évtizeddel később is volt hatása.³

„1989-ben a Ferencváros szerezte meg a bajnoki címet, a következő évben azonban már az elsőként idegenlégiósokat is a soraiban tudó Jászberény csapata nyerte – komplett szovjet sorával – a négy győzelemig tartó döntőt.”⁴

„Szintén tagja volt 2008-ban a szapporói vébén a feljutást kiharcoló csapatnak Vaszjunyin Artyom, akinek édesapja, Oleg 1990-ben a Jászberényi Lehelnél részese volt a klub első és egyetlen bajnoki sikerének, Artyom pedig már itt született.”⁵

A már fiatalon látott modelltől többet átültetett jászberényi karrierje során a gyakorlatba. Fontos szerepet kapott a testmozgás a munkások életében, a jól teljesítő labdarúgókat, valamint röplabdásokat győzelem esetén szabadnappal is jutalmazta a pénzbeli támogatás mellett.

A sportolói életpálya kialakításával, példaképek kiemelésével kezdetét veszi a sportolók egyéni, szocialista elveket valló 'marketingelése'. Az állami szocialista sportszponzoráció időszaka ez, amelyet az Alföldi Vendéglátó Vállalat égisze alatti a Koha Csaba nevével fémjelzett egyszemélyi mecénatúra követ Jászberényben. Ezzel új fejezet indult a város verseny-és tömegsportjában.

Az idegenlégiósok megjelenése a csapat menedzselése, valamint a szponzoráció szempontjából érdemel említést. Az idegenlégiósok megjelenésére többen pozitívként és

3 https://index.hu/sport/jegkorong/2015/03/21/25_eve lett_hokibajnok_jaszbereny_lehel_bato_andras_szeild_istvan_1990/

4 <https://www.jegkorongszovetseg.hu/a-magyar-hoki-90-eve>

5 <https://www.origo.hu/sport/20150113-rengeteg-sikert-hoztak-a-magyar-sportnak-a-kulfoldibol-honosított-sportolok.html>

A szponzoráció kialakulása

A hazai szponzorálás alapjai a rendszerváltás előtti időszakban gyökereznek. Ebben az időszakban a sportszervezetek állami kézben voltak, tehát az állam látta el a szponzor szerepét. Üzemeltetési szempontból a „szocialista modell” érvényesült. A vállalat fizette a műjégpálya fenntartását, a dolgozói különböző kedvezményekkel használhatták a létesítményeket. A hűtőgépgyári lakótelep kialakítása és az ehhez épült sport és egyéb létesítmények egy olyan közösség építését szolgálták, amely a munka után is megtalálja az érdeklődésének megfelelő szabadidős programot.

Később az 1991-es privatizáció során a svéd AB Electrolux megvette a korábban kft-vé alakított Lehel Hűtőgépgyárat.⁶ A jégkorongcsapat a svéd anyacég okán még élvezi egy ideig a gyár támogatását, azonban a jégpálya évről-évre rosszabb állapotával az Electrolux nem kezd semmit, így nehéz telek után 2000-ben végleg bezárja kapuit a Hűtőgépgyári lakótelepen álló jégpálya.

„Akkor már kezdett haldokolni a jászberényi hoki, az akkori főtámogató, Koha Csaba meghalt, a Lehelt megvette a svéd Electrolux, amely hamarosan alá is írta a jászberényi hoki halálos ítéletét. Elment Kercsó Csaba is.”⁷

Az a jégpálya, amely egy szuper közösséget adott és alakított ki az itt felnövő gyerekeknek, ahol Jászberény sportjának meghatározó eredményei is megszülettek. A fővárosi dominancia áttörésével a jégkorong sport térképére Jászberény neve is hosszú időre felkerült.

A jelen és a küzdelmek

2003-ban Nagykáta, Heves, Hatvan, Pécs MSZP-s honatyái is a jászberényi jégpálya ügye mellé álltak. Végül csak 2006-ban indul meg a közbeszerzési folyamat, egy ajánlat érkezik, amely jócskán túllépi az önkormányzat erre a célra szánt pénzügyi keretét. Az akkor több helyen megjelenő PPP konstrukcióban gondolkodnak, így 15 év után kerülhetne az önkormányzat tulajdonába a pálya.⁸ Ehhez 105 millió forintos éves bérleti díjat kellene fizetnie a jászberényi önkormányzatnak. Jászberényben 2009-ben 200 millió forintot különítenek el, mint költségvetési támogatást a jászberényi jégpályára. Majd 2015-ben végül befedik a jégpályát. Az építés 395 000 000 forintba került, melyhez további 100 millió TAO támogatás

⁶ <https://hvg.hu/magyarmarka/20050329lehel>

⁷ <https://www.duol.hu/sport/nem-akarta-megis-itt-ragadt-1092559/>

⁸ A PPP rövidítés a Public Private Partnership-et jelenti, azaz a köz- és a magánszféra partnerségét. Egy olyan együttműködési forma, amelyben az állam bevonja a magánszektort is a projektbe. A PPP-t, mint finanszírozási formát leggyakrabban utak, hidak, alagutak, vasúti vonalak infrastruktúrájának fejlesztésére, közmű- és környezetvédelmi beruházásokra, sportlétesítmények, kormányzati ingatlanok fejlesztésére és egészségügyi beruházásokra alkalmazzák.

segítségével a kiszolgáló helyiségek fejlesztését tűzték ki.⁹ 2016-ban 4 200 000 Ft, 2017-ben pedig 2 500 000 Ft műhelytámogatás érkezett Jászberénybe.

Vagyoni helyzet tény és tervadatokkal

*Jászberényi Sportegyesület Jégkorong Szakosztály TAO kérelme
(1. sz. táblázat) Bevételek oldaláról tényadatok Ft-ban*

Bevételtípus	2011	2012	2013	2014	2015	2016. évi tervadatok
1. Szponzori bevétel	287 000	1 200 000	200 000	2 000 000	0	0
2. Tagdíj	156 000	1 387 000	1 519 000	1 800 000	1 866 000	2 000 000
3. Reklám és marketing bevétel	0	0	0	0	0	0
4. Társasági adóból származó támogatás	15 260 000	20 221 124	19 213 371	52 000 000	171 798 011	120 000 000
5. Más nemzetközi források	0	0	0	0	0	0
6. Jegybevétel	0	0	0	0	0	0
7. Európai Unió támogatás						
8. Egyéb támogatás	0	219 400	0	0	10 541 390	10 000 000
9. Bankhitel/kölcsön	0	0	0	0	0	0
10. Állami - Önkormányzati támogatás	2 600 000	1 720 000	1 600 000	7 500 000	13 783 200	32 000 000
Összesen	18 303 000	24 747 524	22 532 371	63 300 000	197 988 601	164 000 000

⁹ <http://jku.hu/2015/10/22/megnyilt-a-fedett-varosi-jegpalya/>

(2. sz. táblázat) Jászberény város támogatása a Jászberényi SE Jégkorong Szakosztályának TAO kérelméhez Önkormányzati támogatás¹⁰

393.	Jászberény Város Önkormányzata	Jászberényi SE Jégkorong Szakosztály	Vissza nem térítendő fejlesztési támogatás -„JSE Jégkorong Szakosztály TAO önrész 2017. évi „ címszó terhére	Támogatási megállapodás	2018.01.01	2018.12.31	6 182 827 Ft
------	--------------------------------	--------------------------------------	--	-------------------------	------------	------------	--------------

(3. sz. táblázat) 2016-os TAO támogatások és azok megoszlása Ft-ban¹¹

Jogcím	Támogatás összesen	Támogatás szakmai része	1%	Közreműködői díj	Önerő	Szakmai ráfordítás összesen	Ráfordítás összesen
Személyi jellegű ráfordítások	0	0	0	0	0	0	0
Tárgyi eszköz beruházás, felújítás	48 944 230	47 475 905	489 441	978 884	20 976 099	68 452 004	69 920 329
Ebből 10 millió Ft feletti utófinanszírozott beruházás, felújítás	0	0	0	0	0	0	0
Utánpótlás nevelési feladatok támogatása	26 596 470	25 798 577	265 964	531 929	2 955 164	28 753 741	29 551 634
Képzési feladatok támogatása	0	0	0	0	0	0	0
Versenyeztetés költségei	0	0	0	0	0	0	0
Összesen	75 540 700	73 274 482	755 405	1 510 813t	23 931 263	97 205 745	99 471 963

A meglévő TAO rendszer 2022-ig működik, a legnagyobb terhet, a szakemberek béreinek kifizetését lehet a legegyszerűbben ezen támogatási formából finanszírozni. A felszerelések, valamint az utánpótlás versenyeztetése a másik számottevő összeg még a táblázatban.

Megoldva a fedett jégpálya létesítést, Jászberény újabb sikeres korszakot indított, az utánpótlás korosztály szép eredményeket gyűjt be mind hazai, mind külföldi versenyeken is. A műhelymunka mellett a TAO utáni korszakra való felkészülés lehet a fő feladat, melyet akár szponzorációból, akár edzőtáborok és rangos versenyek szervezésével egészíthet ki az egyesület.

¹⁰ https://www.jaszbereny.hu/pages/jaszbereny/contents/media/17/16878/nkormanyzati-tamogatások_2018-07-01-2018-09-30.pdf

¹¹ https://www.jegkorongszovetseg.hu/_upload/editor/TAO_2016-2017/hatarozatok/jaszbereny.pdf

A jövő és a fenntarthatóság

A stadionépítések korában mindig öröm, ha hosszútávon és fenntarthatóságban gondolkoznak egy létesítmény tervezésekor.

A TAO még 2022-ig elérhető lesz Magyarország látvány-csapatsportágai számára. A kormányrendelet lehetőséget biztosít a már meglévő létesítmények karbantartására, felújítására, ezen címenek a korszerűsítés Jászberényben is megoldható.¹² Sportcélú ingatlan üzemeltetési költségeinek támogatása szintén TAO kompatibilis megoldás.

Szerencsés helyzetben van Jászberény, hiszen a TAO-t adó nagyvállalkozók szép számban megtalálhatóak a Jászságban. A maximális keretek eléréséhez pedig a következő év sportágfejlesztési tervének kidolgozása és a lobbizás a kulcs.

A jégkorong fellegvára, Székesfehérvár a polgármestere révén képviselteti magát a Magyar Jégkorong Szövetségben, ahol 2020-ban lejár az elnökség megbízatása. Sportpolitikai szempontból ez egy olyan lehetőség, amelyet szükséges körüljárni. A Szövetség felel a TAO elosztásáról, mely 2019-ben is jelentős összeg a jégkorongozóknál.

A jégkorong sportág tekintetében a 2019. évben működési célú támogatásokra 7,6 milliárd forint, építési beruházások megvalósítására 4,1 milliárd forint a megállapított keretösszeg. Így az arra jogosult jégkorong sportszervezetek és a Magyar Jégkorong Szövetség a 2019-es naptári évben összesen a fenti összegek erejéig hívhatnak le támogatást – derül ki a MJSZ oldaláról.

Hogyan érhető el mindez?

A jövő sport innovációi között fontos szerepet kap a sportlétesítmények még gazdaságosabb üzemeltetése, minden lehetséges funkciójának kihasználása.

Fenntartók és tulajdonosok alacsonyabb fenntartási költségekre vágnak, a nézők fűtött ülésekre, a sportolók pedig ideális hőmérsékletre a korszolyázáshoz.

Egy kanadai felmérés szerint egy átlagos jégpálya 2,4 millió kWh, míg a leghatékonyabb jégpályák 800 000 kWh per éves energiafelhasználást mutatnak, a 40 százalékos különbség pedig már nem egy elhanyagolható arány.

A pálya megvilágítása LED fényforrások használatával, a közös helyiségekben érzékelők felszerelésével csökkenthetőek a rezsikiadások.

Napelemek felszerelésével a tetőn zöld energia nyerhető, újabb fenntartási költségsökkenést eredményezve. Nagyon érdekes példát találni Hollandiában, Herenveenben. Az 1986-ban épült Thialf jégpálya teljes renováláson esett át, mely során a gáz felhasználását 800 000 m³-ről nullára csökkentették.¹³

¹² 107/2011. (VI. 30.) Korm. rendelet

¹³ <https://www.priva.com/uk/discover-priva/news-and-stories/thialf>

A pálya fedőszerkezetének színe és anyaga is sok hűtést-fűtést tud spórolni, a fehér és fényesebb, visszatükröződő színek és anyagok a közhiedelemmel ellentétben kevesebb energiát bocsátanak ki és nyelnek el, így nem melegítik feleslegesen a jég felületét.

A pára és szellőztetés kérdésének korszerű megoldása a kiadások csökkentése mellett a szerkezetet és a gépeket is óvja, hosszabb élettartamot, kisebb javítási költségeket biztosítva ezzel.

Gazdasági, szervezési oldalról:

A környezetvédelem és energiahatékonyság mellett érdemes elgondolkodni a pénzügyi fenntarthatóság megvalósulási formáin is.

A jégpálya kihasználtsága a sportiskolának, ovi-kori programnak és a különböző szakosztályok munkájának köszönhetően mind a délelőtti, mind a délutáni időszakban elég jónak mondható. Hétfégen megnyílik a jég a közönség korcsolyázásnak is.

Edzések, mérkőzések, versenyek szerepelnek a jégpálya naptárában az év nagy részében. Milyen egyéb, bevételt hozó lehetőségek merülhetnek fel?

A karácsonyi időszak kifejezetten kedvez az egyéb eseményeknek, a szórakoztató programok jegyei eladhatóbbak, mint máskor az évben.

A régóta nagy sikerű Disney On Ice legalacsonyabb jegyára Budapesten 4900 Ft, a jégpálya befogadóképessége 299 fő-ben van korlátozva. 4-5 előadás a téli időszakban, akár sokkal kisebb produkciókkal, már jól hangzó számokat hoz. Egyéb más programok szervezésével pedig Jászberény is tovább népszerűsíthető.

Innováció, kutatás oldaláról:

A mai sportinnováció legnagyobb feladatai közé sorolja a stadionokban, arénákban eltöltött idő legmegfelelőbb kihasználását. A szurkolók, látogatók a mérkőzés élménye előtt, után rengeteg felesleges idővel rendelkeznek, sok időt pazarolnak el a ki és bejutás során, a büfékben sorban állva. Ezt a kihívást több üzemeltető a szurkolói, nézői szokások megfigyelésével kezdi megoldani. Hol mennyi időt töltenek, merre találják a szurkolói boltot, van-e elegendő parkolóhely számukra. Természetesen ez elsősorban a nagyobb arénáknál jelenthet hasznosabb változásokat. Azonban nem árt felmérni a kisebb esetekben is, lehet, hogy kiváló ötletek születnek a szurkolók egyéb módon való kiszolgálására, az árbevétel növelésére, a szurkolói élmény fokozására, szponzorok behozatalára.

Kapcsolt szolgáltatásokkal már a jégpályán kívül elkezdődhet a show.

Érdekes volt végigjárni ezt a nosztalgikus utat a dolgozat megírása közben. Azt eddig is tudtuk, hogy elévülhetetlen érdemei vannak a korcsolyasport népszerűsítésében Jászberénynek. Pécs és Szeged mellett jászberényi fiatalok kezdték el bejárni azt a sikeres utat, amely

a torinói olimpia óta számol Magyarország korisaival is. Az pedig már történelem, hogy Magyarország első téli olimpiai aranyérme a short track váltónak köszönhető.

Az viszont nem jelent meg előttem az elején, hogy egy létesítmény élete, különböző korszakai ennyi érdekességgel szolgálhatnak sport management szempontból is.

Egy város, 2 jégpálya, több visszatérő sportpolitikai szempont, nehézség és azok megoldása, valamint a legérdekesebb számomra, hogy a sport is igencsak ismétli önmagát, visszatérő korszakok, támogatási formák. Remélhetőleg ez a körforgás az elért sikerekre is igaz!